

6. setkání: Cti svého otce i matku, abys byl dlouho živ a dobře se ti vedlo na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.

Tři ženy byly u studny pro vodu. Nedaleko odtud seděl na lavičce stařec a naslouchal, jak ženy chválí své syny.

"Můj syn", chlubila se první, "je tak šikovný, že se mu nikdo nevyrovná..." - "Můj syn," povídá druhá, "zpívá nádherně jako slavík!" - Třetí žena mlčela. "Proč nepochválíš také svého syna?" - obrátily se na ni ty dvě. - "Není na něm nic tak výjimečného jako na vašich dětech. Můj syn je docela obyčejný chlapec."

Ženy naplnily svá vědra a kráčely domů. Stařec šel za nimi. Vědra byla těžká a udřené ruce slabé. Ženy se proto po chvíli zastavily, aby si odpočinuly. Tu se objevili jejich tři synové. První měl tělo jako úhoř a metal jedno salto za druhým. Ženy volaly: "Jak hbitý je to chlapec!" Druhý zpíval nádherně jako slavík, až byli všichni dojatai. Třetí chlapec přiběhl ke své matce, zvedl její vědro a nesl je domů.

Tu se ženy obrátily na starce: "Co říkáš našim synům?" - "Kde jsou vaši synové?" zeptal se starý muž udiveně. "Vidím jen jediného syna."

Generační problém mezi rodiči a dětmi se vidí hlavně v té poslušnosti: "Dokdy vlastně musím poslouchat? Už nejsem malý, už si chci rozhodovat o svých věcech sám!"

Je to snaha chvályhodná - a kde rodiče řeknou: "Jsme pro, nechceme, abys byl celý život jako nedospělá mimino; budeme ti radit a pomáhat, aby ses tomu samostatnému rozhodování co nejdřív naučil," - tam jdou problémy s dospívajícími dětmi schůdnou cestou.

Horší je to tam, kde mládež nevidí svou nehotovost a rodiče nevidí, že děti už nejsou malé.

"Náš otec, to je policajt a ne tatínek. Vyslýchá, hlídá, poroučí, pokutuje. Sednout si se mnou, povykládat si se mnou, co bych chtěl a jak to myslím, to u něj neexistuje.

Maminka, ta dělá prima buchty - ale to je tak všechno, čím je užitečná. U té jsem malý kluk, kterému se musí říkat, aby se neumazal, aby si vzal čistý kapesník. Nějaká debata s ní možná není - ona holt nikdy nebyla patnáctiletým mužským.

O sestřích - o těch škoda se vůbec zmiňovat. Nemám doma kousek soukromí, kde by nečmuchaly. Jsem sám uprostřed toho, čemu se říká nadneseně: rodina."

Kdo naučí tohoto chlapce, jak vycházet i s takovými rodiči a sourozenci, kteří mají své nedostatky? Kdo mu poví, že když se nenaučí vedle chyb vidět i jejich dobré stránky - že nebude schopen vycházet nikde a s nikým - ani v zaměstnání, ani v rodině, kterou si založí.

Pamatujte vy, kteří si hledáte partnera do svého života, že kdo vychází špatně s rodiči nebo sourozenci, ten bude stejně špatně vycházet i s tebou, kdybyste se vzali!

Původně se 4. přikázání nedospělých dětí netýkalo. Byl to příkaz dospělým, aby měli v úctě své staré rodiče a pečovali o ně; aby si jich vážili.

Již ve 3. Mojž. se toto přikázání rozšiřuje na úctu ke starým lidem vůbec: "Před šedivou hlavou povstaneš a starému člověku prokážeš úctu" (L 19,32). Dnes už stará generace není na mladých závislá existenčně. Mají svou penzi, jsou domovy důchodců, je tu pečovatelská služba. Lékařská péče o staré lidi - geriatric - se stala zvláštním oborem medicíny. V televizi se starým lidem jemně říká "dříve narození".

Ale to vše starým lidem nedá spokojené a šťastné stáří, když k tomu nedostanou od svých dětí úctu a lásku. Když na ně mladí nemají čas. Když nemohou dožít v domku, který svými rukama po celý život budovali a zvelebovali, protože svým dětem zavazí a vnukům jsou k smíchu. Když sedí sice ve své světničce, ale nikdo nepřijde, aby s nimi zavzpomínal na to, co za celý život prožili. Když jim nikdo neřekne slovo ocenění a obdivu za to, co přestáli - za války, po válce, při péči o děti.

Poslouchat své rodiče, to už dospělí samozřejmě nemusí. Mají plné právo žít si po svém, ale vyslechnout rodiče, to mohou a to dělat mají. Chovat se k rodičům s úctou a láskou, to s plnoletostí nekončí, to platí po celý život. A také povinnost pomáhat jim, dosloužit jim, starat se o ně, to také platí po celý život.

Ale to přikázání je nejen pro děti - je i pro rodiče. Těm připomíná, jaký díl zodpovědnosti připadá na ně, aby dětem usnadňovali toto přikázání plnit. Aby děti mohly rodiče ctít, musí být rodiče úcty hodní. Aby je mohly milovat, musí být lásky hodní. Aby je mohly poslouchat, musí rodiče umět poroučet a zachovávat si autoritu. Kde děti své rodiče nemilují a neposlouchají, tam to bývá zaviněno i nesprávným chováním rodičů.

Snad ta nejhorší chyba, kterou rodiče při výchově mohou udělat, je, že dětem neumožňují, aby se od mládí učily žít samostatně. "Hlavně musí děcko na slovo poslechnout!" - říkávají siláčtí tatínci. Jenže takhle si pletou své dítě se psem. U psa je nejdůležitější cíl výchovy, aby na slovo poslechl. U dítěte je cíl jiný: dítě se má učit a naučit poslouchat sebe - a poručit sobě, hlídat se samo. Rodiče nebudou vždy svým dětem za zády. A co potom, když si děti neumí poručit samy, když se neumí samy rozhodnout - protože rodiče vždy sami přísně rozhodovali, co je pro ně nejlepší. Proto nezesměšňujme každý nezralý nápad dětí, ale vysvětlujme, vedme k přemýšlení. Pochvalme každý dobrý nápad. Dovolte vše, co povolit lze, pak vám budou děti věřit, že zákaz je oprávněný.

Vaše dítě nemá vyrůstat k vašemu obrazu, ale k obrazu Božímu. Vy máte dětem pomáhat rozvinout ty dobré vlohy, které do nich Stvořitel vložil - i tenkrát, když to neodpovídá vašim představám.

Kolik mladých charakterů se nerozvinulo proto, že je rodiče nevedli k samostatnosti. Kolik mladých manželství se rozbilo proto, že rodiče chtěli stále určovat a diktovat, co je pro ty mladé nejlepší.

Dospělým dětem mají rodiče radit jen tenkrát, když se jich děti na radu ptají. Rady nežádané jsou nežádoucí a proto neprospěšné, byť byly sebelépe míněné. Co u svých dětí zmeškáš na výchově v dětství, to v dospělosti nedoženeš. Vraťme se tedy ještě k tomu dětství.

- Nechtěj udělat z dítěte "nejnej" ve všem. Chtěj, aby bylo normální, takové, na co má a stačí.
- Nechtěj si za každou cenu vynutit, aby se tvé dítě mělo na světě líp než ty. Dej mu možnost, aby si žilo po svém, ukazuj mu, že duchovní hodnoty jsou víc než majetek.
- Nechtěj je ušetřit každé námahy, každého úsilí, zajistit finančně i společensky. Už je raději, aby se samo umělo starat o sebe i o tebe.
- Nezanedbej trpělivé a laskavé, ale důrazné vedení charakteru.
- Chraň se panovačného, kaprálského uplatňování autority. Ze slabých dětí to udělá lidi ušlápnuté a zakřiknuté, kterým se "nevede dobře na zemi." Z opačných povah to udělá lidi agresivní a vzpurné, kteří jsou svým radikalismem ve stálém rozporu s okolím, ať jsou kde jsou.
- Poroučej co nejméně. Ale když už poručíš, musíš dohlédnout na splnění rozkazu a pochválit. Svévolné rozkazování a nepochválení, to neposlušnost přímo provokuje.
- Nezmeškej dobu od 4 - 6 let, kdy je duše dítěte tak chytivá poznávání. Kde v tomto věku ponechají dítě jen světu pohádek a večerníčků, a nepovědí mu nic o dobrém Otci v nebesích, o Příteli Ježíši, tam bude tento nedostatek na dětech po celý jejich život patrný.
- Nic nemá děti připravit o to, aby se od rodičů naučily znát Otčenáš, když se jej společně modlí; - znát a chápat desatero, když vidí příklad rodičů, jak je zachovávají.

- Za nic se nepřiprav o pevný základ, na němž může vyrůst poslušnost - o rodičovskou autoritu založenou na lásce, která dětem důvěřuje a dává jim tak potřebnou svobodu - svobodu i k udělení chyby a poučení se z ní.

V jedné dobré katolické rodině se stalo, že nejstarší syn Jirka, gymnazista, nepřišel jednoho dne domů ze školy. Když se po něm začali shánět, zjistili, že ani ve škole nebyl. Hledala ho policie, rozhlas. Po třech dnech došel telegram od vzdálených příbuzných: "Překvapivě přijel Jirka. Co dělat?" - A tatínek telegrafoval zpět: "Hned poslat domů."

Jirka přijel - se strachem. Čekal, že bude zle. Ale nebylo. Teprve po nějaké době si ho tatínek vzal stranou a řekl: "Chlapče, selhali jsme oba dva. Ty, žes provedl takovou nerozumnost - a já, že jsem tě zřejmě špatně vychovával. Vina si žádá trest a napravení. O své nápravě budeme přemýšlet každý sám, ale trest bychom si měli uložit společný. Tři dny nebudeme s ostatními u stolu a zůstaneme o chlebu a vodě. Souhlasíš?" - Jirka rád souhlasil. Při tom chlebu a vodě z něj konečně vylezlo, co bylo příčinou útěku z domu. S tatínkovou pomocí se našlo i rozumnější řešení.

Ten Jirka tuhle historku ze svého mládí po létech vypravoval a dodal: "Díky té mé klukovině jsem tenkrát pochopil, jak výborného mám tatínka."

Pane, dej rodičům a přátelům trpělivost, aby nám naslouchali, a nám dej důvěru, abychom s nimi rozmlouvali. Dej, ať dveře zůstanou otevřeny, rezignaci a hořkost zanech venku. Pomoz nám, abychom pochopili názory a požadavky, které se nám zdají zastaralé, abychom těmito problémy dokázali růst a později nezklamali své děti, až budou od nás očekávat to, co si my teď přejeme od jiných.